

EPOCA EVULUI MEDIU

Habitatul orașului medieval cunoaște o dezvoltare și sub aspectul aprovizionării cu apă potabilă. Tot mai mulți călători străini, vorbesc în scrierile lor de casele frumoase, de grădinile cu flori și pomi fructiferi, dar și de viață de zi cu zi a locuitorilor.

Palatul Princiar din Turda

Vechiul centru istoric al orașului avea clădiri după stilul secolului, în care locuitorii trăiau și sub influența modernismului. Unele cercetări recente au demonstrat prin săpăturile arheologice că în centrul orașului funcționau niște fântâni, care erau folosite atât pentru igiena corporală, dar și ca apă potabilă. Interesantă este ingeniozitatea de funcționare a acestor izvoare care permiteau ca apa filtrată prin nisip să ajungă la parter sau la etajul clădirilor.

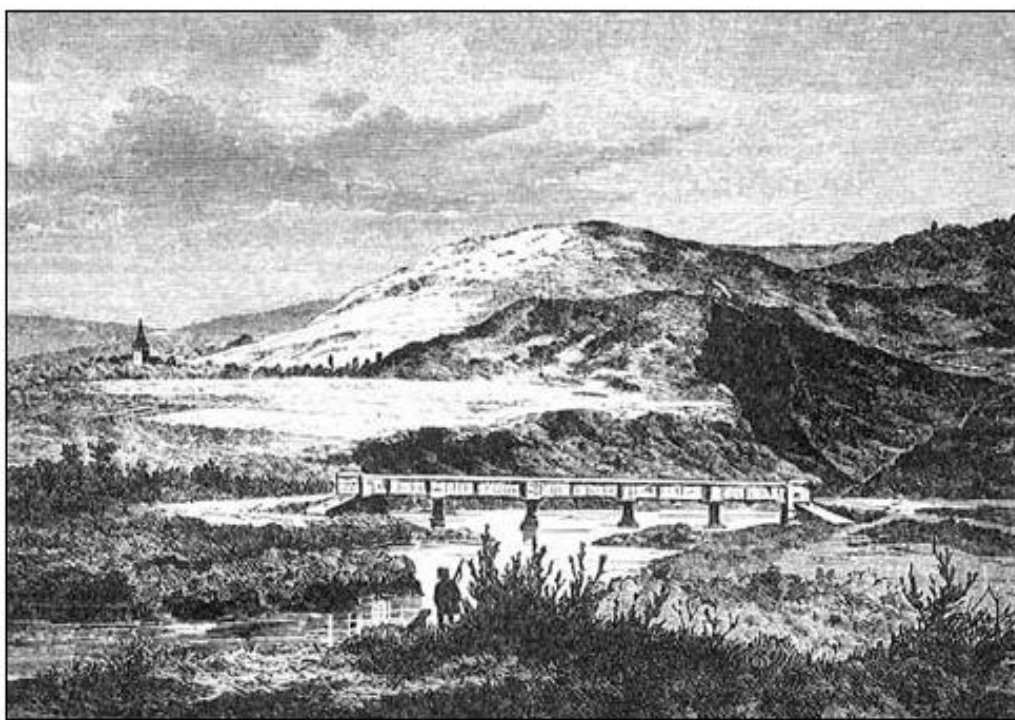
Cercetatorul prof. Horațiu Groza, ne face cunoscută o asemenea fântână ce funcționa la Turdași relatată cu lux de amănunte în lucrarea "Palatul Voievodal din Turda" în documente medievale și moderne, apărute în acte MN, 2010. Referitor la această fântână ni se fac cunoscute câteva detalii despre cum arăta curtea și acareturile edificiilor în a doua jumătate a secolului XVII. Acestea sunt prezentate într-un document datat la 2 aprilie 1660 (în timpul principelui Gheorghe Rakozi al II lea).

Într-o listă de inventar, întocmită de scriitorii cancelariei principelui, se relatează că în această curte mare se afla o fântână, amplasamentul fiind imposibil de localizat din cauza numeroaselor construcții ridicate în zonă, și care avea acoperișul realizat din șindrilă.

Un alt document datat 17 ani mai târziu, ne oferă mai multe detalii: "Fântâna avea un acoperiș de șindrilă, iar materialul folosit la construcția acesteia a fost piatra. La nivelul solului, fântâna avea o împrejmuire realizată din același material, deasupra căreia era montată o roată cu mâner. Roata folosită la trasul apei, avea la capătul rolei două inele din fier necesare prinderii funiei care cobora în fântână. Aici se mai găsea o funie și o cuvă din piatră, ultima fiind utilizată pentru stocarea unei anumite cantități de apă necesara diverselor activități prestate de către personalul auxiliar".

Descoperirile despre Palatul Voievodal sunt detaliate și accentuate de alte cercetări specializate referitoare la obiective din centrul civic al Turzii.

Iată informația preluată de la prof. Horațiu Groza, pe care o folosim în lucrarea tematică despre apă din Turda: "O altă fântână medievală a fost descoperită întâmplător în urma efectuării unor lucrări de amenajare interioară la o locuință din Piața Republicii nr. 9 aflată în proprietatea domnului Țop Adrian. Fântâna construită din piatră a fost folosită ulterior ca latrină sau groapă menajeră. Deasupra

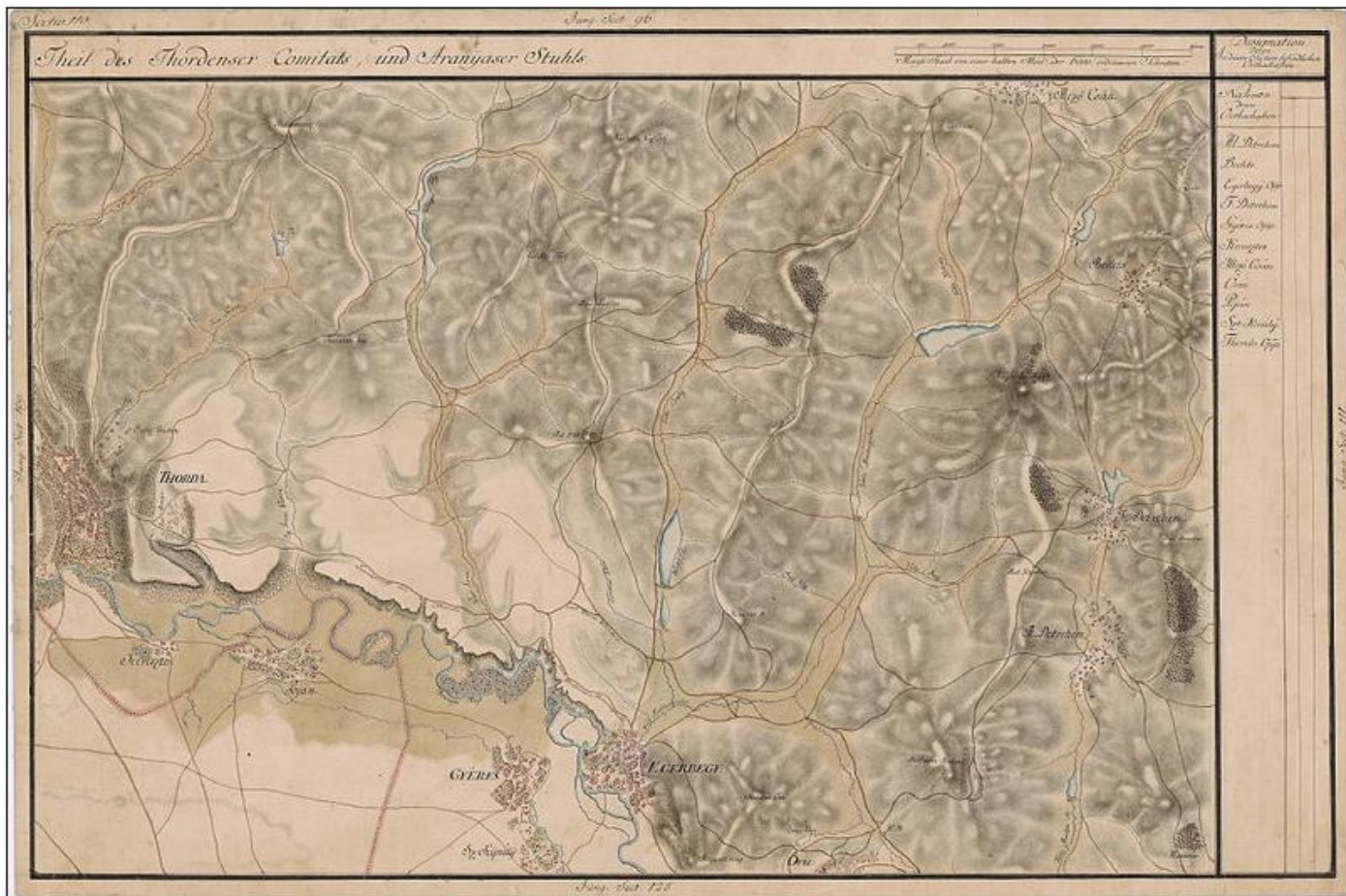
Podul de la Moldovenesti peste râul Aries în epocă

ei a fost ridicată fundația clădirii din Piața Republicii nr 8, prilej cu care probabil fântâna a fost dezafectată. Având în vedere vechimea construcției ce presupune fântâna (începutul secolului al XIX-lea) avem motive să credem că vechimea acestei fântâni este anterioară sec XIX-lea. Singurele dovezi care să facă posibile datarea acestei fântâni, ar fi studierea materialului de umplutură din interiorul acestuia. Din nefericire aceste intervenții nu pot avea loc datorită poziționării fântânii într-un interior de locuință. Cu siguranță că toate locuințele din centrul medieval al Turzii au fost dotate cu astfel de fântâni care nu s-au mai păstrat, construcțiile relativ noi, ridicate ulterior, acoperind orice urmă a acestora". Folosirea fântânilor cu găleata se mai practică și la începutul secolului al XX-lea.

Cercetările relevante cu privire la scurgerile de apă, găsite la Turda și comparate cu altele găsite în localitățile din Transilvania, ne îndreptățesc să cunoaștem modalitățile de aducțiune a apei și de folosire într-o perioadă mai puțin cunoscută. Probabil, unele cercetări viitoare vor aduce mai multe mărturii, care ne vor fi folositoare în evoluția aprovizionării cu apă din cetatea Turzii.

Scriitorul Emil Isac, într-un articol intitulat “Un oraș industrial Turda”, ne prezintă aspectul orașului în 1922, în care prinde și această abordare interesantă despre consumul apei potabile din oraș: “Străzile lungi, nefârșite parcă, cu case curate și cu porți masive, cu biserici stramoșești, orologiul în stilul renașterii, fântâni cu galeată bătută în fier, fantastice poduri, cârciume unde se servește și azi ca în 1826 (un reper necunoscut cu pereții învechiți și cu cârciumarii care se așează la masa noastră ca să ne ajute digestia cu anecdote și chiuituri)”.

Chiar dacă într-o oarecare măsură contrazice relatările istoricului Orban Balasz, că în Turda existau doar două fântâni cu apă potabilă, rezultatul săpăturilor arheologice din ultimii ani demonstrează existența multor fântâni interioare locuințelor din centrul vechi al orașului care înseamnă confort pentru familiile din această zonă centrală a orașului.

Comitatul Turda